

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 11 lipca 2013 roku skierowanym przeciwko pozwanym J. N. (1) (poprzednie nazwisko Z.), E. K. (1) (poprzednie nazwisko Z.), M. Z. (1) i K. Z. Skarb Państwa reprezentowany przez Urząd Skarbowy w Z. wniósł o uznanie za bezskuteczną wobec niego:

- umowy darowizny nieruchomości, dla której prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...) sporządzonej w formie aktu notarialnego przed notariuszem R. B. (1) w dniu 31 lipca 2008 roku, Rep. A nr 6038/2008, mocą której dłużniczka M. Z. (1) oraz jej mąż K. Z. darowali córce-pozwanej E. K. (1) (poprzednie nazwisko Z.) w/w nieruchomość oraz dłużniczka ustanowiła z pozwaną na swoją rzecz służebność osobistą w zakresie przysługującej powodowi wierzytelności wobec M. Z. (1) z tytułu zobowiązań podatkowych z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych i podatku VAT wraz z należnymi według norm przepisanych odsetkami z tytułu zobowiązań podatkowych oraz kosztami ich egzekucji, stwierdzonych decyzjami z dnia 30 września 2008 roku i 20 sierpnia 2010 roku, które na dzień 1 lipca 2013 roku wynosiły łącznie 433.084,94 zł

- umowy darowizny nieruchomości, dla której prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...) sporządzonej w formie aktu notarialnego przed notariuszem R. B. (1) w dniu 31 lipca 2008 roku, Rep. A nr 6045/2008, mocą której dłużniczka M. Z. (1) oraz jej mąż K. Z. darowali córce-pozwanej J. N. (1) (poprzednie nazwisko Z.) w/w nieruchomość oraz pozwany K. Z. ustanowił z pozwaną na swoją rzecz służebność osobistą w zakresie przysługującej powodowi wobec M. Z. (1) wierzytelności z tytułu zobowiązań podatkowych z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych i podatku VAT wraz z należnymi według norm przepisanych odsetkami z tytułu zobowiązań podatkowych oraz kosztami ich egzekucji, stwierdzonych decyzjami z dnia 30 września 2008 roku i 20 sierpnia 2010 roku, które na dzień 1 lipca 2013 roku wynosiły łącznie 433.084,94 zł

Nadto strona powodowa wniosła o zabezpieczenie powództwa poprzez zakazanie pozwanym zbywania i obciążania nieruchomości oraz nakazanie wpisania ostrzeżenia o ustanowionym zakazie do ksiąg wieczystych nieruchomości, zasądzenie od każdego z pozwanych kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa według norm przepisanych.

(pozew k.2-17)

Postanowieniem z dnia 31 lipca 2013 roku Sąd zabezpieczył powództwo poprzez ustanowienie zakazu zbywania i obciążania oraz przez nakazanie wpisania do ksiąg wieczystych nieruchomości ostrzeżenia o ustanowionym zakazanie przez pozwaną J. N. (1) i E. K. (1) do czasu prawomocnego zakończenia postępowania w sprawie.

(postanowienie k.347-350, 448-450)

W odpowiedzi na pozew pozwani wnieśli o oddalenie powództwa w stosunku do każdego z pozwanych oraz o zasądzenie na rzecz każdego z pozwanych kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

(odpowiedź na pozew k. 385-391)

Na rozprawie w dniu 12 września 2014 roku pełnomocnik strony powodowej popierał powództwo, a pełnomocnik pozwanych wnosił o oddalenie powództwa w całości.

(protokół rozprawy k. 526)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwani M. Z. (1) i K. Z. są małżeństwem, a pozwane J. N. (1) i E. K. (1) są ich córkami.

Pozwana M. Z. (1) prowadziła działalność gospodarczą pod nazwą Usługi (...) z siedzibą w Z. przy ul. (...). Z tytułu prowadzonej działalności rozliczała się z Urzędem Skarbowym w Z. w zakresie podatku od towarów i usług, a nadto jako osoba fizyczna odprowadzając podatek dochodowy od osób fizycznych.

(okoliczności bezsporne)

Pozwana M. Z. (1) i jej mąż K. Z. posiadali dwie nieruchomości. Pozwani oraz ich syn i synowa zawarli dwie umowy kredytowe z przeznaczeniem na zakup jednej nieruchomości oraz na remont domu znajdującego się na drugiej nieruchomości. Zabezpieczeniem spłaty udzielonych kredytów było ustanowienie hipotek na nieruchomościach.

Pozwana E. K. (1) przebywała za granicą. M. Z. (1) chciała darować jej jedną ze swoich nieruchomości gdy powróci do Polski. Ponadto postanowiła razem z mężem także darować nieruchomość drugiej córce J. N. (1). Pod koniec 2007 roku M. Z. (1) zgłosiła się do notariusza w Z. R. B. (1) aby ustalić jakie będą potrzebne dokumenty do sporządzenia umowy darowizny.

(zeznania świadka R. B. k.523v-524, zeznania pozwanej M. Z. k.525-526, umowy sprzedaży k. 338-341,342-346)

W okresie od 20 lutego do 29 maja 2008 roku Naczelnik Urzędu Skarbowego w Z. przeprowadził postępowanie kontrolne działalności gospodarczej pozwanej M. Z. (1) dotyczące podatku od osób fizycznych oraz podatku VAT za miesiące: sierpień, październik, grudzień 2003 oraz luty do grudnia 2004 roku. W wyniku kontroli ujawniono uszczuplenia w podatku należnym za okres objęty kontrolą w wysokości 50.269 zł. Nieprawidłowości wynikały z odliczeń zakupu oleju napędowego i ewidencjonowania tych zakupów. W czasie prowadzonego postępowania kontrolnego pozwana M. Z. (1) była przesłuchana w charakterze kontrolowanej w dniu 06 marca 2008 roku. Protokół kontroli został doręczony M. Z. (1) w dniu 29 maja 2008 roku.

(postępowanie kontrolne k.3, zeznania pozwanej M. Z. k.525-526, decyzja k. 189v)

W dniu 31 lipca 2008 roku na mocy umowy darowizny sporządzonej w formie aktu notarialnego Rep. A nr (...) przed notariuszem R. B. (1) prowadzącym Kancelarię Notarialną w Z., dłużniczka M. Z. (1) oraz jej mąż K. Z. darowali córce - pozwanej E. K. (1) prawo własności zabudowanej nieruchomości składającej się z działki nr (...) zawierającej obszar 3 arów i 19 m², położonej w Z., na ul. (...), objętej księgą wieczystą pod numerem Kw (...) (obecnie Kw (...)) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Z. W.. Nieruchomość, będąca przedmiotem umowy, była obciążona hipoteką kaucyjną do sumy najwyższej 150.000 zł na rzecz Banku (...) S.A. Oddział w Z.. Strony umowy określiły wartość darowizny na kwotę 140.000 zł. Jednocześnie w tym samym akcie notarialnym pozwana E. Z. ustanowiła na przedmiotowej nieruchomości nieodpłatnie na rzecz swojej matki M. Z. (1) dożywotnią służebność osobistą polegającą na prawie korzystania z całego znajdującego się na tej działce budynku mieszkalnego według potrzeb uprawnionej.

Następnie w drodze kolejnej umowy darowizny w formie aktu notarialnego Rep. A nr (...) sporządzonego tego samego dnia przed notariuszem R. B. (1) prowadzącym Kancelarię Notarialną w Z., dłużniczka M. Z. (1) oraz jej mąż K. Z. darowali córce — pozwanej J. N. (1) prawo własności zabudowanej nieruchomości składającej się z działek nr (...), obręb 15, zawierającej obszar 13 arów i 34 m², położonej we wsi S. K., gmina Z. objętej księgą wieczystą pod numerem (Kw nr (...)) (obecnie SR1 (...)) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Z. W.. W dziale IV księgi wieczystej w/ w nieruchomości wpisana była hipoteka umowna łączna w kwocie 380.000 zł na rzecz (...) Bank (...) S.A. Oddział 1 w Z., współobciążająca nieruchomość objętą Kw nr (...) oraz hipoteka kaucyjna łączna do kwoty 95.000 zł na rzecz (...) Bank (...) S.A. Oddział 1 w Z. współobciążająca nieruchomość objętą Kw nr (...). Strony umowy określiły wartość darowizny na kwotę 70.000 zł. W tym samym akcie, obdarowana córka dłużniczki J. N. (1) ustanowiła na przedmiotowej nieruchomości na rzecz swego ojca i męża dłużniczki pozwanego K. Z. dożywotnią służebność osobistą polegającą na prawie korzystania z całego znajdującego się na tej działce budynku mieszkalnego według potrzeb uprawnionego.

(umowy darowizny k.21-22-23-24, odpis zupełny księgi wieczystej k.25-28, 29-32)

Naczelnik Urzędu Skarbowego w Z. w sprawie określenia podatku dochodowego oraz podatku VAT wydał decyzje : w dniu 30 września 2008 roku nr US. III- (...) oraz US. 111- (...), w dniu 20 sierpnia 2010 roku nr (...) -13/10-KR/D; (...) -14/10-KR/D; (...) -U/H-BS oraz w dniu 19 lipca 2011 roku nr (...) -11/11-BS. Decyzje w sprawie określenia podatku dochodowego oraz podatku VAT zostały utrzymane w mocy przez podatkowy organ wyższego stopnia i są ostateczne w toku kontroli instancyjnej. Decyzje te były również przedmiotem orzeczeń WSA i NSA.

(decyzje: - nr US. 111- (...) oraz US. 111- (...); nr (...) -13/ 10-KR/D; (...) - 14/ 10-KR/D; (...) -11/11-BS, postanowienia o nadaniu rygoru natychmiastowej wykonalności, dowody doręczenia tytułów wykonawczych i przypisane do nich orzeczenia organu II- instancji i sądów administracyjnych WSA i NSA, pismo Zastępcy Naczelnika Urzędu Skarbowego w Z. z dnia 2 lipca 2013 roku k.95-337)

Naczelnik Urzędu Skarbowego w Z. działając jako organ egzekucyjny obecnie prowadzi wobec M. Z. (1) postępowanie egzekucyjne na rzecz Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu Skarbowego w Z.. Egzekucja jest prowadzona na podstawie tytułów wykonawczych: (...); (...).

(tytuły wykonawcze k. 36-77)

W toku prowadzonego postępowania egzekucyjnego Urząd Skarbowy w Z. dokonał zajęcia świadczenia pobieranego przez M. Z. (1) w ZUS Z.. W zakresie tego składnika majątkowego zachodził zbieg egzekucji prowadzonej przez Komornika przy Sądzie Rejonowym w Z. W.i zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego w Z. W.z dnia 25 października 2010 roku, (sygn. akt Co (...) /10) łączną egzekucję prowadzi Komornik przy Sądzie Rejonowym w Z. W.. Ponadto dokonano zajęcia rachunku bankowego w Banku (...) w Z. - z uzyskanej dnia 6 grudnia 2011 roku odpowiedzi wynika, że brak jest środków na rachunku dłużniczki M. Z. (1).

W celu ustalenia majątku zobowiązanej Naczelnik Urzędu Skarbowego w Z. wystąpił z zapytaniami do Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców, do Starostwa Powiatowego w Z. oraz do Sądu Rejonowego w Z. W.z wnioskiem o wyjawienie majątku. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że pozwana M. Z. (1) była współwłaścicielem pojazdu S. (...) z 2005 roku, zabezpieczonego przez bank (...) S.A. we W., który został odebrany przez bank, nie posiada nieruchomości ani żadnego innego majątku.

(postanowienie k.78, pismo k.79, 80-81,82,83 wykaz majątku k.88-89, notatka k.34, zawiadomienie o zajęciu k.90-91,pismo k.92)

Wysokość zadłużenia M. Z. (1) wobec Naczelnika Urzędu Skarbowego w Z. z tytułu podatku VAT i podatku od osób fizycznych na dzień 1 lipca 2013 roku wynosiła 433.084,94 zł.

(lista zaległości k.85-87)

Pozwana M. Z. (1) ma 56 lat. W 2011 roku rozpoznano u niej guza powieki dolnej i w listopadzie 2011 roku przeszła operację oka. W 2005 roku leczyła się ginekologicznie, a w październiku 2008 roku cierpiała na ostre zapalenie wyrostka robaczkowego. Nie posiada żadnego majątku, nieruchomości, utrzymuje się z emerytury w wysokości 1.100 zł.

(zeznania pozwanej M. Z. k.525-526, karty informacyjne leczenia szpitalnego k.400-404)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie załączonych do akt dokumentów, zeznań świadka oraz pozwanej M. Z. (1).

W odpowiedzi na pozew pozwani wnosili o zawieszenie postępowania do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia toczących się spraw sądowo-administracyjnych ze skarg M. Z. (1) na decyzje określające zobowiązanie w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2004 i 2005 rok, a także do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia spraw w przedmiocie uchylenia w trybie wznowienia postępowania ostatecznych decyzji Dyrektora Izby Skarbowej w Ł. w

przedmiocie określenia zobowiązania podatkowego podatku VAT za poszczególne miesiące 2004 roku. Decyzje są jednak ostateczne, co sami pozwani przyznali (k.386v), a zawieszenie na podstawie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. jest możliwe wówczas gdy rozstrzygnięcie sprawy zależy od uprzedniej decyzji organu administracji publicznej. Wobec tego, że decyzje są ostateczne, a toczące się postępowanie kasacyjne od orzeczenia odmawiającego dłużnicze wznowienia postępowania odmawiającego uchylecia własnej decyzji wymiarowej nie ma wpływu na rozstrzygnięcie sprawy i nie jest wykluczone, że dłużniczka może składać kolejne skargi, co jest możliwe w postępowaniu administracyjnym Sąd uznał, że wniosek o zawieszenie postępowania jest niezasadny i postanowieniem z dnia 06 czerwca 2014 roku Sąd oddalił ten wniosek.

Ponadto Sąd oddalił wnioski dowodowe pozwanych o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków R. Z. i A. J., albowiem okoliczności, co do których mieli zeznawać zostały dostatecznie wyjaśnione do podjęcia merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy oraz z tej samej przyczyny oddalił także wniosek o udzielenie dodatkowego terminu na zgłoszenie wniosków dowodowych. Wobec stanowiska powoda zajętego w piśmie procesowym z dnia 26 czerwca 2014 roku (k.502) i wyjaśnień pełnomocnika powoda na rozprawie w dniu 12 września 2014 roku co do tego, że pozwane E. K. i J. N. nie składały do Urzędu Skarbowego w Z. deklaracji SD-Z2 wniosek pełnomocnika pozwanych o zwrócenie się do (...) z tym zakresie jako bezprzedmiotowy należało oddalić.

Sąd oddalił również wnioski pełnomocników pozwanych o odroczenie rozprawy z powodu choroby pełnomocnika adw. A. G. udokumentowanej zaświadczeniem lekarskim wystawionym przez biegłego sądowego oraz nieobecności pozwanej J. N., spowodowanej koniecznością sprawowania opieki nad chorym dzieckiem, co poświadczył w zaświadczeniu biegły sądowy. W ocenie Sądu usprawiedliwiona nieobecność jednego pełnomocnika nie skutkowałą odroczeniem rozprawy, ponieważ pozwani byli reprezentowani przez drugiego pełnomocnika, który stawił się na rozprawie i brał aktywny udział w rozprawie, a zatem pozwani mieli zapewnioną obronę swoich praw. Wskazać należy, że choroba strony, wykazana zaświadczeniem lekarskim i uniemożliwiająca stawienie się w sądzie, w każdym wypadku pociąga za sobą konieczność odroczenia rozprawy, zwłaszcza jeżeli strona nie jest reprezentowana w procesie przez pełnomocnika, a wydanie w takiej sytuacji orzeczenia skutkuje nieważnością postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony jej praw (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2008 roku, V CSK 564/07). Niestawiennictwo pozwanej J.N. co prawda było usprawiedliwione, ale była reprezentowana przez pełnomocnik, który brał udział w rozprawie, a osobisty udział pozwanej nie był konieczny. Sąd pominął dowód z przesłuchania pozwanej J. N. bowiem okoliczności sporne, istotne dla rozstrzygnięcia zostały dostatecznie wyjaśnione i ograniczył dowód z przesłuchania stron do zeznań pozwanej M. Z.. Odroczenie rozprawy w tej sytuacji powodowałoby jedynie nieuzasadnioną zwłokę w rozpoznaniu sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne w całości.

Powód w niniejszej sprawie wnosi o uznanie umów darowizny zawartych w dniu 31 lipca 2008 roku, na mocy których M. Z. (1) i K. Z. darowali swoim córkom - pozwany J. N. (1) i E. K. (1) zabudowane nieruchomości oraz zawartych w tych umowach oświadczeń pozwanych J. N. (1) i E. Z. o ustanowieniu na rzecz pozwanych M. Z. (1) i K. Z. służebności osobistych polegających na prawie korzystania ze znajdujących się na tych działkach budynków mieszkalnych – za bezskuteczne wobec powoda ze względu na przysługującą powodowi wierzytelność wobec M. Z. (1) w kwocie 433.084,94 zł.

Podstawę prawną dochodzonego roszczenia stanowi art. 530 k.c. w zw. z art. 527 § 1 k.c. i następne, które statują ochronę wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika.

Jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał z zamiarem pokrzywdzenia przysługujących wierzycieli.

Na wstępie rozważań w pierwszej kolejności należy wskazać na legitymację procesową pozwanych. Zgodnie z art. 531 § 1 k.c. uznanie za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli następuje w drodze powództwa lub zarzutu przeciwko osobie trzeciej, która wskutek tej czynności uzyskała korzyść majątkową. W przedmiotowej sprawie korzyść majątkową w postaci nieruchomości nabyły pozwane E. K. (1) i J. N. (1). Dłużnikiem strony powodowej jest pozwana M. Z. (1), jednakże czynności prawne w postaci zawarcia umów darowizn dokonane były wspólnie przez małżonków M. Z. (1) i K. Z.. W tym miejscu należy odwołać się do orzecznictwa sądowego, które przyjmuje, że powództwo przewidziane w art. 527 k.c. jest dopuszczalne także wtedy, gdy dłużnikiem jest tylko jeden z małżonków, a przedmiot zaskarżonej czynności wchodził do majątku wspólnego dłużnika i jego małżonka (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2003 roku, IV CKN 204/01, OSNC 2004/9/138, Biul.SN 2003/12/13, M.Prawn. 2004/4/181, LEX nr 82124, uchwała Sądu najwyższego z dnia 12 maja 2011 roku, III CZP 15/11, OSNC 2012/1/1, Biul.SN 2011/5/7, M.Prawn. 2012/4/198-200, LEX nr 811905). W związku z tym w niniejszej sprawie pozwany K. Z. posiada legitymację bierną.

Przechodząc zaś do rozważań odnośnie podstawy prawnej powództwa wskazać należy, że skorzystanie przez wierzyciela ze skargi pauliańskiej z art. 530 k.c. wymaga łącznego spełnienia następujących przesłanek:

- 1) istnienie godnego ochrony interesu przyszłego wierzyciela w postaci wierzytelności,
- 2) dokonanie przez dłużnika z osobą trzecią czynności prawnej,
- 3) dokonanie przez dłużnika czynności z pokrzywdzeniem wierzycieli, a zarazem takiej, z której osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową,
- 4) dokonanie przez dłużnika czynności z zamiarem pokrzywdzenia wierzyciela oraz
- 5) świadomość osoby trzeciej, co do zamiaru pokrzywdzenia przez dłużnika wierzyciela.

Wierzycielem przyszłym w rozumieniu art. 530 k.c. jest taki wierzyciel, którego wierzytelność jeszcze nie istnieje w sensie prawnym w chwili dokonywania przez dłużnika (przyszłego dłużnika) czynności prawnej w warunkach określonych w art. 527 § 1 k.c. Chodzi zatem o sytuacje, gdy dłużnik najpierw dokonuje czynności powodujących jego niewypłacalność a dopiero potem powstaje jego zobowiązanie w stosunku do wierzyciela. Jeżeli taki wierzyciel decyduje się na proces pauliański, musi wykazać, że taka wierzytelność już powstała (na podstawie późniejszych zdarzeń prawnych) i da się określić w sensie podmiotowym oraz przedmiotowym. Nie jest przy tym konieczne, aby powstanie wierzytelności przyszłej było do końca pewne, w szczególności by w chwili dokonywania czynności prawnej dłużnik znał przyszłych wierzycieli lub wiedział, kiedy i jakie wierzytelności powstaną. Wystarczy by dłużnik działał z zamiarem pokrzywdzenia swoich ewentualnych przyszłych wierzycieli. Chroniona wierzytelność powinna istnieć w chwili wniesienia skargi pauliańskiej, a co najmniej w chwili wyrokowania.

Na podstawie oceny materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy Sąd uznał, że pierwsza z przesłanek została w niniejszej sprawie spełniona. Bezsprzeczne jest, iż wierzytelność strony powodowej wynika z prawomocnych i ostatecznych decyzji administracyjnych z dnia 30 września 2008 roku, 20 sierpnia 2010 roku i 19 lipca 2011 roku wydanych przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w Z. i w toku prowadzonego postępowania egzekucyjnego wierzytelność nie została zaspokojona.

Przedmiotem zaskarżenia może być tylko czynność prawna dłużnika zarówno jednostronna jak i dwustronna, rzeczywiście dokonana, która powoduje lub pogłębia stan niewypłacalności dłużnika i równocześnie przynosi korzyść majątkową osobie trzeciej. Czyli czynność zaskarżalna musi łączyć w sobie cechy rozporządzenia i przysporzenia. Z jednej strony ma ona bowiem zmniejszyć majątek dłużnika, z drugiej - wzbogacić majątek osoby trzeciej (tak M. Pyziak-Szafnicka, Ochrona dłużnika w razie niewypłacalności dłużnika, Dom wydawniczy ABC 1995 r. strona 66-67).

W przedmiotowej sprawie strona powodowa wnosi o uznanie za bezskuteczne względem niej umów darowizn zawartych w dniu 31 lipca 2008 roku pomiędzy dłużnikiem M. Z. (1), jej mężem K. Z. a pozwanymi J. N. (1) i E. K.

(1). Nie budzi wątpliwości fakt, że powyższe czynności prawne zostały przez dłużnika M. Z. (1) oraz pozwanego K. Z., przedmiotem tych umów były nieruchomości i umowy miały charakter nieodpłatny. Jednakże okoliczność ta nie ma znaczenia dla dopuszczalności akcji paulińskiej. Przepis art. 527 k.c. dopuszcza bowiem zaskarżanie czynności prawnych odpłatnych jak i nieodpłatnych.

Wobec powyższego niewątpliwie ta czynność prawna jest zaskarżalna akcją pauliańską, zawiera w sobie bowiem zarówno cechy rozporządzenia-zmniejszyła ona majątek dłużnika, a jednocześnie jest przysporzeniem do majątku osoby trzeciej – pozwanych J. N. (1) i E. K. (1).

Okoliczność zmniejszenia majątku dłużnika i przysporzenia do majątku pozwanych została wykazana w postępowaniu dowodowym. Załączone przez stronę powodową dokumenty wskazują, że dłużnik M. Z. (1) po dokonaniu darowizny nieruchomości nie posiadała żadnego innego majątku nieruchomego.

Czynność prawna dłużnika może być jednak zaskarżalna tylko wówczas, jeżeli została „dokonana z zamiarem pokrzywdzeniem wierzycieli” i osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową. Sytuację kiedy czynność prawna jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli określa art. 527 § 2 k.c.

Stosownie do jego treści czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Dłużnik jest niewypłacalny, gdy cały jego majątek nie wystarcza na pokrycie długów. „Niewypłacalność w wyższym stopniu” oznacza, że w zasadzie każde istotne, bez względu na jego rozmiar, powiększenie niewypłacalności stanowi pokrzywdzenie wierzycieli; niewypłacalność nie musi ulec powiększeniu o całą wartość przedmiotu czynności prawnej dokonanej przez dłużnika. Kodeks cywilny nie definiuje pojęcia „niewypłacalności”.

Przyjmuje się, że niewypłacalność w rozumieniu art. 527 k.c. oznacza stan majątku dłużnika, w którym egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego nie może przynieść zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej przeciwko temu dłużnikowi. Przepisy regulujące akcję paulińską zrównują czynności powodujące niewypłacalność z tymi, które pogłębiają stan już istniejący. Zgodnie z regułą z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia niewypłacalności spoczywa na wierzycielu. Kodeks cywilny nie przewiduje żadnych wymagań formalnych co do środków, którymi wierzyciel ma wykazać powyższy stan. Przepisy o ochronie wierzyciela nie wymagają dowodu w postaci bezskuteczności egzekucji. Wykazanie więc niewypłacalności może nastąpić za pomocą wszelkich środków dowodowych przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego. Potwierdzenie przez dłużnika w toku procesu stanu własnej niewypłacalności może być potraktowane również jako wystarczający dowód jej istnienia (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z 18.09.1998r. III CKN 612/97 OSNC 1999/3/56).

Pomiędzy niewypłacalnością, a podjęciem przez niego czynności prawnej musi zachodzić związek przyczynowy, czynność podjęta przez dłużnika musi być jedną z przyczyn powstałej niewypłacalności. Dla oceny tego związku przyczynowego właściwa jest chwila, w której wierzyciel wystąpił ze skargą. Niewypłacalność dłużnika musi istnieć bowiem w tej chwili jak i w chwili orzekania przez Sąd o żądaniu wierzyciela uznania czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z 18.09.1998r. III CKN 612/97 OSNC 1999/3/56).

Jak wskazano powyżej konieczną przesłanką zaskarżenia przez wierzyciela czynności prawnej dłużnika dokonanej przed powstaniem jego wierzytelności jest to, by dłużnik przy jej dokonywaniu działał w zamiarze pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli, a więc by działał w tym kierunku umyślnie, czyli świadomie i celowo. Dokonując czynności, dłużnik musi mieć zamiar zmniejszenia swojego majątku, aby uniemożliwić lub przynajmniej ograniczyć w ten sposób możliwość zaspokojenia się przyszłego wierzyciela. W judykaturze przyjęto, że zamiar pokrzywdzenia, wymagany przez art. 530 k.c., nie powinien podlegać zawężającej wykładni, gdyż czyniłoby to iluzoryczną ochronę przyszłych wierzycieli. Oznacza to, że zamiar pokrzywdzenia należy przyjąć także u tego, kto w chwili dokonywania czynności liczył się z tym, że w związku z jego działalnością może mieć wierzycieli i że czynność jego może być połączona z ich krzywdą (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2008 roku, V CSK 434/07, LEX nr 393901, wyrok

Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17 października 2013 roku, I ACa 413/13, LEX nr 1383434, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2011 roku, (...), LEX nr 1129093).

W przedmiotowej sprawie Sąd analizując przesłankę zamiaru pokrzywdzenia przyszłego wierzyciela w oparciu o ustalony stan faktyczny doszedł do przekonania, że została ona spełniona. Z załączonych do akt dokumentów wynika, że pozwana M. Z. (1) wiedziała o nieprawidłowościach w odliczeniach od podatku z tytułu zakupionego paliwa w ramach prowadzonej działalności gospodarczej oraz podatku uiszczanego jako osoba fizyczna, bowiem na te okoliczności była przesłuchiwana podczas postępowania kontrolnego w marcu 2008 roku, a w maju 2008 roku stwierdzono uszczuplenie z tego tytułu. Okoliczności powyższe i ich czasookres powodują, że należy przyjąć, iż pozwana dokonując darowizny nieruchomości na rzecz swoich córek po upływie dwóch miesięcy tj. w dniu 31 lipca 2008 roku, nie posiadając żadnego innego majątku, liczyła się z tym, że w przyszłości będzie toczyło się wobec niej dalsze postępowanie podatkowe i świadomie dokonała darowizny nieruchomości z zamiarem pokrzywdzenia przyszłego wierzyciela. Pozwana zeznała, że po dokonaniu darowizny nie miała żadnych innych nieruchomości, dodatkowo była obciążona spłatą kredytów, a więc zdawała sobie sprawę ze skutków czynności dla swojego majątku. Dodać należy, że w w/w okolicznościach powstanie w przyszłości zobowiązania dłużnika M. Z. (1) w postaci decyzji ustalających wymiar podatku było realne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2009 roku, II CSK 592/08, LEX nr 494007). Wyzbywając się nieodpłatnie jedynych wartościowych składników majątku i możliwych do sprzedaży świadomie dążyła do pokrzywdzenia wierzyciela aby uniemożliwić mu przeprowadzenie egzekucji z tych nieruchomości i uzyskanie zaspokojenia. W tym miejscu wskazać należy na jeszcze jeden istotny element, a mianowicie, że w treści umów darowizny zawarte są oświadczenia pozwanych E. K. i J. N. o ustanowieniu służebności osobistych na rzecz M. Z. (1) i K. Z.. Przeniesienie przez pozwanych M. Z. (1) i K. Z. prawa własności nieruchomości na rzecz córek nastąpiło więc w zamian za ustanowienie na ich rzecz służebności osobistych, ale z punktu widzenia instytucji skargi paulińskiej stanowi jedną czynność prawną, a nie dwie niezależne od siebie czynności w postaci umowy darowizny i ustanowionego ograniczonego prawa rzeczowego. Dlatego też przesłanka pokrzywdzenia wierzyciela powinna być odnoszona do całości czynności dokonanych w dniu 31 lipca 2008 roku (por wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2012 roku, II CSK 206/12 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 18 lutego 2013 roku, I ACa 1438/12, L. nr (...)). Obciążenie nieruchomości służebnością osobistą na rzecz darczyńcy, z której powód mógłby uzyskać zaspokojenie swoich wierzytelności, jest czynnością działaną z jego pokrzywdzeniem, gdyż pogłębia stan niewypłacalności darczyńcy będącej dłużnikiem powoda, jak również w znacznym stopniu utrudnia, a nawet czyni bezzasadnym prowadzenie skutecznej egzekucji.

Przesłanka pokrzywdzenia wierzyciela w tej sprawie została również spełniona w tym zakresie, że dłużnik zbył nieruchomości obciążone hipotekami. Przyjmuje się, że zbycie przez dłużnika przedmiotu obciążonego hipoteką co do zasady nie pociąga za sobą pokrzywdzenia wierzyciela, w związku z czym powództwo skierowane przeciwko temu zbyciu powinno być oddalone ze względu na brak przesłanki przewidzianej w art. 527 k.c. Inaczej jest tylko wtedy, gdy hipoteka nie zabezpiecza wierzytelności w całym zakresie. W przedmiotowej sprawie nieruchomości były obciążone na rzecz innego wierzyciela, który ma przywilej egzekucyjny i w związku z tym powód nie uzyskałby zaspokojenia swojej wierzytelności. Skarga paulińska chroni wierzycieli nieposiadających zabezpieczenia rzeczowego, gdyż wierzyciel posiadający takie zabezpieczenie nie ma powodu by obawiać się rozporządzenia nieruchomością przez dłużnika. Możliwość jego zaspokojenia w takiej sytuacji nie ulega zmianie bowiem każdy kolejny właściciel staje się z mocy prawa dłużnikiem hipotecznym (art. 65 ustawy o księgach wieczystych i hipotece) i można skierować do niego egzekucje jako dłużnika rzeczowego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 4 grudnia 2012 roku, I ACA 504/12, L.).

Przyczyna uczynienia darowizny wskazywana przez pozwaną M. Z. (1) nie wpływa w żaden sposób na ustalenie zamiaru pokrzywdzenia przez nią przyszłego wierzyciela. W odpowiedzi na pozew pozwana powoływała się na to, że w 2011 roku rozpoznano u niej nowotwór oka i dlatego chciała dokonać rozporządzenia majątkiem w obawie o swój stan zdrowia. Jednakże okoliczność ta nie może mieć znaczenia, gdyż umowy darowizny były zawarte w 2008 roku. Zeznania pozwanej, iż podejrzenie nowotworu były już w 2008 roku i odwlekała decyzję o poddaniu się zabiegowi operacyjnemu w świetle załączonej karty informacyjnej leczenia z listopada 2011 roku i braku innych dowodów na potwierdzenie twierdzeń pozwanej, są niewiarygodne. Pozwana miała problemy zdrowotne w 2005 roku, ale była ona leczona i nie

miały takiego charakteru aby stanowiły one zagrożenia życia w przyszłości i mogły stanowić przyczynę podjęcia decyzji o rozporządzeniu majątkiem. Ponadto także kolejny problem zdrowotny pozwanej – zapalenie wyrostka - miał miejsce w październiku 2008 roku, a więc po dokonaniu spornych czynności darowizn.

Ponadto przy ustalaniu zamiaru pokrzywdzenia wierzyciela zwrócić należy uwagę, że wartości nieruchomości podane przez strony w umowach darowizn są zaniżone jeśli uwzględni się, że nieruchomość przy ul. (...) została wyceniona na 140.000 zł a była ona obciążona hipotekę do kwoty 150.000 zł, zaś nieruchomość w S. na kwotę 70.000 zł, a była obciążona hipotekami na kwotę 380.000 zł i 90.000 zł. Podjęta przez pozwanych próba wykazania wartości nieruchomości w oparciu o załączone operaty (k.505) nie odnosi skutku bowiem jako dokumenty prywatne nie mają mocy dowodowej.

Odnośnie kolejnej przesłanki akcji paulińskiej - a mianowicie świadomości osoby trzeciej, że dłużnik dokonując czynności prawnej działał z zamiarem pokrzywdzenia wierzyciela - to nie ma ona znaczenia w niniejszej sprawie z uwagi na art. 528 k.c., bowiem pozwane uzyskały korzyść majątkową bezpłatnie, w wyniku darowizny. Zgodnie z treścią art. 528 k.c. jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Jeżeli natomiast osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową odpłatnie, to wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną tylko wtedy, gdy osoba ta o zamiarze dłużnika wiedziała. Okoliczność, iż pozwane E. K. i J. N. są córkami dłużnika M. Z. (1) nie ma znaczenia dla zastosowania domniemania z art. 527 §3 k.c., bowiem istotny jest w tym przypadku charakter nieodpłatnego nabycia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2011 roku, (...), LEX nr 1129093).

Z powyższych względów żądanie powoda uznania przedmiotowych czynności za bezskuteczne względem niego zasługuje na uwzględnienie.

O kosztach procesu, Sąd orzekł na podstawie zasady słuszności wyrażonej w art. 102 k.p.c. w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Zgodnie z art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Sąd uznał, że w całokształcie okoliczności niniejszej sprawy i przy uwzględnieniu zasad współżycia społecznego nie należało obciążać pozwanych nie uiszczoną opłatą sądową. O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie art. 98§ 1 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 105 k.p.c. Pozwani są współuczestnikami, którzy przegrali proces i stosownie do art. 105 k.p.c. winni zwrócić koszty procesu w częściach równych. Wobec tego Sąd zasądził od każdego z pozwanych na rzecz Skarbu Państwa Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwoty po 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Wynagrodzenie z tytułu zastępstwa procesowego zostało ustalone w oparciu o wartość przedmiotu sporu i stawki wynagrodzenia adwokata. Wskazać należy, że strona powodowa w pozwie wskazała wartość przedmiotu sporu wobec każdego z pozwanych. Sąd ustalił, opierając się w tym zakresie na orzecznictwie sądowym, że wartością przedmiotu sporu jest wierzytelność strony powodowej w kwocie 433.084,94 zł i w związku z tym wynagrodzenie z tytułu zastępstwa procesowego wynosi 7.200 zł (7.200zł : 4 pozwanych = 1.800zł – por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2008 r., II CZ 25/08 LEX nr 420391, z dnia 12 stycznia 2007 roku, IV CZ 105/06, LEX nr 258555, postanowienie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 1 lutego 1996 r., I ACz 31/96 OSA 1996/7-8/39, OSAB 1996/1/6).

z/ odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi pozwanych Ł. K..